

Zamyslenie sa nad kvalitou vzdelávania

doc. MUDr. Roman Kováč, CSc., mimoriadny profesor

V nedávno skončenej akreditácii vysokých škôl Fakulta verejného zdravotníctva SZU získala akreditáciu vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania i akreditáciu uskutočňovania habilitačných či inauguračných konaní. Priebeh akreditácie vysokých škôl na Slovensku, jej výsledky, ale aj neprístojnosti odhalené na niektorých vysokých školách, však nútia každého seriózneho a zodpovedného vysokoškolského pedagóga, ktorý aktívne učí, zamyslieť sa nad ďalším osudom študijného programu, nad jeho organizačným usporiadaním, nad jeho obsahom, a najmä nad jeho kvalitou.

Postihnúť kvalitu pedagogického procesu a pedagogických schopností vysokoškolského učiteľa je vždy nesmierne ťažké. Uvedomme si že kým pre hodnotenie vedeckej produkcie vysokej školy a jej zamestnancov sú vypracované pomerne presné metódy jej merania, napríklad počtom publikácií, citácií, článkov v karentovaných zahraničných časopisoch a podobne, kvalita pedagogickej práce je niečo, čo síce všetci chceme dosiahnuť, o čo sa všetci usilujeme, ale nevieme presne definovať, čo to vlastne je. Uvedomujeme si, že kvalitu pedagogického procesu aj preto nevieme presne definovať, lebo ju len ťažko možno merať kvantitatívnymi ukazovateľmi. Avšak, dobrým, efektívnym meradlom kvality by mohol byť trh práce, žiaľ, vo väčšine prípadov stále nemáme dostatok spätných informácií o pohybe (našich) absolventov na trhu práce.

A aké kritérium by sme mali zvoliť? Je indikátorom kvality to, že sa poslucháč zamestná v profesii, ktorú študoval, alebo je kritériom kvality, že sa stal úspešným, možno aj v iných oblastiach? Je neúspechom kvality také vzdelávanie skončených bakalárov, o ktoré trh práce nemá záujem, alebo je to prejav toho, že naša univerzitná komunita síce prijala bolonský proces dvoj, respektíve trojúrovňového vysokoškolského vzdelávania, avšak naša spoločnosť, a najmä jej zamestnávateľská komunita, sa s takouto predstavou vysokoškolského vzdelávania a vysokoškolských titulov stále nezžila. Potvrdením tohto konštatovania je aj snaha absolventov bakalárskeho štúdia verejného zdravotníctva pokračovať v jeho magisterskom stupni. Prečo? Trochu skostnateným spôsobom sme legislatívne zakotvili podmienky uplatňovania bolonského procesu, pri čom sme zabudli na špecifiká jednotlivých študijných odborov. Verejné zdravotníctvo je multidisciplinárny odbor, a jeho mnohorakosť podčiarkuje aj fakt, že v rozvinutých krajinách na magisterské štúdium prijímajú absolventov bakalárskeho štúdia z rôznych oblastí, ktoré tvoria piliere multidisciplinaritu verejného

zdravotníctva. My takto postupujeme, avšak iba v prípade špecializačného štúdia odborníka na riadenie vo verejnom zdravotníctve (MPH). V pregraduálnom vzdelávaní sme totiž, súčasne so snahou o zavedenie európskeho modelu štúdia verejného zdravotníctva, zakotvili vo vysokoškolskom zákone zásadu, že podmienkou prijatia na štúdium študijného programu druhého stupňa v zdravotníckych študijných odboroch, je vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v príslušnom študijnom odbore.

Osobitný problém predstavuje rozvinutá sústava špecializačných odborov, subšpecializácií a certifikácií absolventov bakalárskeho či magisterského štúdia vo verejnom zdravotníctve. Ako by sme tým chceli povedať, že naše pregraduálne štúdium tohto odboru je málo kvalitné, a preto absolventov musím pomocou špecializačných a ďalších štúdií ďalej dovzdelávať. Ergo, dokončiť ich „úplné“ vzdelávanie. Pričom zámer je iný. Zámerom je poskytnúť už hotovým absolventom možnosť zvyšovania odbornej zdravotníckej kvalifikácie. Aj keď súčasný model pracovníka vo verejnom zdravotníctve - štátneho úradníka - príliš po zdravotníckej odbornosti nemotivuje. Týchto niekoľko vybraných príkladov ilustruje, že v oblasti vzdelávania v našom odbore nás čaká ešte veľa koncepcnej práce. Našťastie, nie sme s týmto problémom osamotení. Európske štruktúry združene v ASPHER, aj za našej účasti, hľadajú preto optimálny model výučby verejného zdravotníctva.

Vysokoškolské vzdelávanie musíme chápať ako veľmi špecifickú službu poskytovanú vzdelávacou inštitúciou. Čo je cieľom poskytovania vysokoškolského vzdelávania? Nie je to iba poskytnutie súboru nových, odborných vedomostí, či zručností, ale aj rozvoj osobnosti poslucháča, jeho láske k slobode bádania, rozvoj jeho kritičnosti a jeho formovanie vo vysoko morálnu osobnosť. Vysokoškolský pedagóg musí byť poslucháčovi vzorom pravdivosti a poctivosti, morálky, etiky a schopnosti sa angažovať v neúprosnej boji s vedeckými nepravdami, s podvodom či plagiátorstvom. Prirodzenou požiadavkou na vysokoškolského pedagóga je aj mať schopnosť pôsobiť na študentov, vysvetľovať, dokázať usmerňovať a formovať ich správanie. Som presvedčený, že absolútna väčšina vysokoškolských pracovníkov vyhovuje týmto zásadám a že nedávne neprítojnosti sú výnimkou v slovenskom vysokom školstve. Je škoda, že práve prebehnutá akreditácia neakcentovala práve túto pedagogickú časť práce vysokoškolského učiteľa, a venovala sa viac „exaktnému“ matematickému vyjadrovaniu vedeckej práce pedagógov. Som si tiež plne vedomý, a podporujem zásadu, že vysoké školy sú materinskou pôdou pre rozvoj vedeckého poznania už aj preto, aby sa výsledky vedeckej práce pedagógov dostali do náplne ich pedagogickej činnosti. Presadzujem však vyváženosť hodnotenia kvality vysokoškolských štúdií, ktoré rovnako, ako vedeckú činnosť, zhodnotí aj pedagogické umenie a zrelosť pedagogického

zboru. Systém hodnotenia kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania má byť podľa rektorskej konferencie založený na kombinácii akreditácie, ako uznania spôsobilosti vysokoškolskej ustanovizne vykonávať dané druhy činností a evaluácie, ako hodnotenia napĺňania jej poslania. A poslaním univerzity je, okrem slobodného rozvíjania vedeckého poznania, aj odborná príprava mladých ľudí na náročné povolanie, ktoré si slobodne vybrali a výchova poctivých, morálne zdatných vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov. Akých zdravotníckych pracovníkov dnes vychováme, takí sa budú starať o ochranu, podporu, či rozvoj nášho zdravia, akí sú dnes študenti medicíny, takí lekári nám budú znovu navracat' naše zdravie. Majme túto pravdu vždy na pamäti, keď sa v posluchárni, či seminárnej miestnosti, postavíme pred našich študentov.

Adresa autora:

doc. MUDr. Roman Kováč, CSc., mimoriadny profesor

Fakulta verejného zdravotníctva

Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave